

JOAN BROSSA: «Gràcies, Foix»

Per a mi, la consciència de l'obra del senyor Foix va ser com una epifania. Ja ho he dit moltes vegades. La meua generació ho va trobar tot capgirat, i una obra com la de Foix ajudava a clarificar les coses. Era el pont que calia reconstruir. Veritablement del nostre temps — i paral·lela a l'obra de Miró, de Gerard i del mateix Dalí d'aquelles dècades — significava una porta oberta a l'aventura contemporània com no es donava a cap altre autor (a part de la qualitat literària que poguessin tenir). La seva posició davant el fet poètic, la seva actitud constructiva de descoberta, era el camí que m'interessava. L'any 1940, després de llegir poemes meus, Manuel Viusà em va parlar de Foix i em va donar la seva adreça. Jo només li coneixia un article sobre Dada publicat al número extraordinari de «D'ací i d'allà» de l'any 1934, dirigit per Prats i Sert, que havia trobat al mercat de llibres vells. En aquells moments de desconcert, Foix em va acollir una mica sorprès que un jove poeta tingués unes predileccions com les meves, que ell comprenia perfectament. Els seus consells van ser decisius. En preguntar-me l'objecte de la meua visita, li vaig confessar que el considerava com el representant català de l'avanguardia literària i que per aquest fet li estava en deute. Recordo que alguns lletraferits catalanistes, amb un peu al noucentisme, em proclamaven el seu «deixeble» insòlit. No trobaven cap altra manera de classificar-me.

Per tot, gràcies, Foix!

Brossa

difficil avaluació. Un poeta sense parell en la literatura catalana moderna. I gosaria dir sense parió en cap altra lírica. Foix es plau a anomenar-se «investigador de poesia» i, en efecte, la seva obra, tant en la vessant greu, transfísica, com en la popularista — densa estilització folklòrica — tendeix a la recerca de la invenció, d'una originalitat sovint d'aparença reversa, perquè és única. El nostre poeta pot ser considerat com un sobrerealista «avant la lettre». Ell ha estat, entre nosaltres, un inspirat peoner, creador d'expressions i de continguts sense precedents, en un intent personalíssim de resoldre les suposades antinòmies entre la realitat i el somni.

Algú ha dit, amb malèvola ironia, que Foix era un «profeta del passat», vista la pruja premonitòria que ha mostrat en alguna ocasió; un estirabot. El cert és que el seu do imaginatiu forja visions, llurs, commixtures, formes de base onírica, les quals parteixen amb freqüència d'una anècdota banal — més bé: trivial, és a dir, destriada en tres, en diversos camins — que s'explana categòricament i prospera en riquesa i en fondària, i també — no cal dir-ho — en bellesa. Una bellesa no pas brillant sinó lumínica, però sovint velada. Aleshores el medi suscitat esdevé d'una màgia potenciada per la increïble senyoria de la llengua que el poeta exerceix. El seu llenguatge aparenta la duresa del diamant, un diamant, emperò, matisat i inquietament translúcid com aigua viva. O tal vegada suggereix l'intricat misteri de les propagacions foliàcies d'una alga fòssil, prestigiada pel seu llinatge. L'estil de Foix resta, a més, ennoblit per il·lustres ascendències — Lluïl, Ausiàs March... Altrament infon saba nova a sectors gairebé oblidats del repertori fabrià. I com qui recull — ell mateix — minerals sorprenents per les platges desèrtiques, es fa seus mots lo-

preada excel·lència, la singularitat severíssima, l'encís enlluernador d'aquesta poesia. Com Carner i com Riba, és una fita concloent, la més avançada, de la lírica catalana postnovecentista. J. V. Foix, als seus vuitanta-cinc anys, fulgura, estel ja fix, admirable. Mestre de mestres Joan Brossa. Amb tot, el seu influx sobre les figures més visibles de les generacions posteriors ha operat difusament, gairebé subrepticament. Els creadors excepcionals solen restar solitaris — com Jhavé — i són inimitables.

Joan Oliver

J. CORREDOR MATHEOS:

«Tradición y vanguardia»

La obra de Foix constitue, en varios sentidos, una encrucijada, y tradición vanguardia y encuentran en ella una rara y personalísima síntesis. Parte de unos datos físicos que pertenecen al ámbito mediterráneo, y su poesía puede haber tenido en determinado momento un aura «moucentista», pero no se ha dejado atrapar por un entendimiento corto de la razón. Supo aprehender lo que le resultaba afín del surrealismo y su labor ha sido en todo momento un experimento verbal, sin dejar de tener un sabor de tradición ininterrumpida, densa, llena como de sonidos y aromas que vienen de un pasado muy profundo. No podemos adscribirlo a una tendencia o a un capítulo determinado, porque no se agota en unos límites culturales concretos. Precisamente su poesía es ejemplo, irreplicable, de libertad. Revela un mundo que, con mayor claridad que en otros casos, es inseparable del lenguaje: nos está hablando de algo que ocurre dentro de él mismo. Y su lenguaje es siempre creativo, frondoso: como vegetal, mineral a veces, de una humanidad que no se contempla como antagónica de la naturaleza. Pero no pierde pie, no se aleja de la existencia cotidiana, sino que se apoya, de manera intermitente, en referencias reales concretas. Mi experiencia de traductor de Foix me ha dado ocasión de adentrarme — en la medida en que haya podido conseguirlo — en su poesía y me he sentido sumergido en una dimensión distinta, en la cual están implicados no sólo el intelecto y la sensibilidad, sino todos los sentidos y potencias. Dejar que Foix te vaya envolviendo con sus palabras tiene algo de participación en una fiesta o en una ceremonia, en la cual es difícil saber lo que hay de individual y de colectivo. Porque Foix es uno de los poetas contemporáneos que ha sabido alcanzar esa dimensión en que lo personal y lo general llegan a una verdadera síntesis, que da a la poesía su más alto valor.

J. Corredor-Matheos

Con Salvador Dalí, en 1933.

JOAN OLIVER: «Un "Illot abrupte"»

M'heu demanat quatre paraules sobre la poesia de J. V. Foix, ara que el poeta compleix els vuitanta-cinc anys. Les escric amb satisfacció i afecte ben sincers, però també amb inseguretats, car temo que l'empresa, aparentement lleugera, és superior a les meves capacitats.

Sempre he pensat que el Foix poeta és un «illot abrupte», però ric de vegetacions i de filons de

cucions, potser fins i tot idiotismes exclusius del poble mariner.

J. V. Foix — diu Carles Riva — posseeix en mesura suma el sentit del vers com entitat irreductible. Tanmateix, ja en ple postnovecentisme, la crítica tradicional, sempre tan insensible als valors no encasellats, acusà el nostre poeta d'extraviar-se en la retòrica de les troballes verbals i d'esdevenir esciaiu d'una escriptura potser —pobra d'ella! — automàtica. Aquells preceptors no llucaven la solidesa interna de les seves elaboracions, ni el rigor real o sobrerealista d'un discurs que ens endinsa en un món de belles representacions — sempre estrenes — on no hi ha res de gratuït ni de vanament esteticista.

Avui hom considera inqüestionable l'alta i